

I

(Rezolucje, zalecenia i opinie)

OPINIE

EUROPEJSKI KOMITET EKONOMICZNO-SPOŁECZNY

567. SESJA PLENARNA EUROPEJSKIEGO KOMITETU EKONOMICZNO-SPOŁECZNEGO –
INTERACTIO, 23.2.2022–24.2.2022

Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego**„Działania następcze w dziedzinie turystyki i transportu”**

(opinia z inicjatywy własnej)

(2022/C 275/01)

Sprawozdawca: **Panagiotis GKOFAS**

Decyzja Zgromadzenia Plenarnego	25.3.2021
Podstawa prawna	Art. 32 ust. 2 regulaminu wewnętrznego Opinia z inicjatywy własnej
Sekcja odpowiedzialna	Sekcja Jednolitego Rynku, Produkcji i Konsumpcji
Data przyjęcia przez sekcję	3.2.2022
Data przyjęcia na sesji plenarnej	23.2.2022
Sesja plenarna nr	567
Wynik głosowania	
(za/przeciw/wstrzymało się)	185/2/7

1. Wnioski i zalecenia

1.1. Europejski Komitet Ekonomiczno-Społeczny (EKES) wyraża uznanie dla nadzwyczajnych wspólnych wysiłków instytucji UE w 2021 r., w tym dla ich propozycji politycznych i środków mających na celu pomoc przedsiębiorstwom w odbudowie i zapewnieniu miejsc pracy w europejskich sektorach turystyki, transportu i podróży, które stanowią ekosystemy najbardziej dotknięte pandemią COVID-19⁽¹⁾. Wpływ pandemii oraz jej konsekwencje dla gospodarki i społeczeństwa nie są jednak jeszcze w pełni widoczne. Należy podjąć zdecydowane wysiłki, aby zagwarantować kontynuację skoordynowanego podejścia UE w nadchodzących miesiącach, obejmującego wyraźne wsparcie dla MŚP w zakresie kredytów i finansowania, a także informacje na temat szczepień, oraz środki bezpieczeństwa mające na celu zapewnienie bezpiecznej turystyki, podróżowania i transportu oraz stopniowe przywracanie ruchu turystycznego (poprzez wdrożenie europejskiego systemu wskaźników turystycznych (ETIS) i bezpieczeństwa w turystyce⁽²⁾).

(1) Komunikat Komisji *Decydujący moment dla Europy: naprawa i przygotowanie na następną generację*, COM(2020) 456 final, wsparcie w ramach polityki spójności na lata 2021–2027 oraz pakiet środków w zakresie zdrowia i bezpieczeństwa, takich jak polityka szczepień, unijne cyfrowe zaświadczenie COVID, minimalny standard dotyczący europejskiego znaku bezpieczeństwa dla turystyki w czasach COVID-19 i inne.

(2) https://s3platform.jrc.ec.europa.eu/digitalisation-and-safety-for-tourism?p_1_back_url=%2Fsearch%3Fq%3Dtourism.

1.2. Turystyka nie powróci już do poziomu sprzed pandemii. Globalna współzależność oraz proekologiczne i procyfrowe tendencje w zachowaniach konsumentów doprowadzą do powstania nowych modeli biznesowych. EKES wyraża przekonanie, że na szczeblu UE oraz państw członkowskich i regionów potrzebne są środki krótko-, średnio- i długoterminowe.

1.2.1. W perspektywie krótkoterminowej są to:

- należyte uwzględnienie w planach odbudowy UE i państw członkowskich sektora hotelarskiego, restauracyjnego i gastronomicznego (HoReCa), a także mikro- oraz małych i średnich przedsiębiorstw w całym spektrum turystyki, zwłaszcza restauracji, aby zapewnić im przetrwanie. UE i rządy krajowe muszą w pełni wspierać pilne środki wsparcia finansowego, inicjatywy w zakresie finansowania bezpośredniego oraz tymczasowe ramy pomocy państwa po 2022 r.;
- zapewnienie środków wsparcia finansowego dla mikro- oraz małych i średnich przedsiębiorstw, w szczególności w sektorze HoReCa, przedłużenie finansowania unijnego i krajowego tak długo, jak będzie to konieczne, nawet po grudniu 2022 r., a także realistyczna ocena wpływu obecnego kryzysu kadrowego na tempo odbudowy;
- przedłużenie programu SURE na 2022 r. oraz odroczenie wszystkich zobowiązań podatkowych wobec władz, w tym zobowiązań powstałych w czasie pandemii, zwłaszcza dla mikro- oraz małych i średnich przedsiębiorstw branży HoReCa;
- ustanowienie specjalnego budżetu na turystykę w wieloletnich ramach finansowych (WRF) oraz poprawa warunków i ujednoczonych procedur dostępu do funduszy w ramach krajowych planów odbudowy i zwiększania odporności, np. poprzez cyfryzację i przekształcanie infrastruktury na bardziej zrównoważoną, stosowanie zasady „najpierw myśl na małą skalę” i zasady jednorazowości, włączając w praktyce mikroprzedsiębiorstwa o mało zbiurokratyzowanych procedurach, a także wprowadzenie przejrzystych procedur przetargowych dla przedsiębiorstw turystycznych i lokalnych władz turystycznych⁽³⁾;
- wdrożenie warunków wstępnych umożliwiających integrację mikroprzedsiębiorstw oraz MŚP z branży turystycznej i transportowej z systemem bankowym i sektorem finansowania poprzez unijne systemy gwarancji UE i EBC;
- poprawa koordynacji w całej Europie, lepsza harmonizacja (przyjaznych dla MŚP) protokołów dotyczących zdrowia i bezpieczeństwa, ułatwienie podróży dla obywateli i przedsiębiorstw z UE do krajów spoza UE, utrzymanie otwartych granic i zminimalizowanie ograniczeń dla podróżnych oraz zwiększenie liczby strategii i planów koordynacji między UE i rządami krajowymi w celu przywrócenia międzynarodowych przepływów turystycznych i bezpośrednich inwestycji zagranicznych;
- zachęcanie wszystkich instytucji UE, partnerów społecznych, organizacji społeczeństwa obywatelskiego oraz instytucji badawczych i akademickich do współorganizowania „Roku zrównoważonej turystyki” przypadającego w 2022 r. oraz do promowania sieci unijnych wystaw i targów poświęconych zrównoważonej turystyce i transportowi na rynkach międzynarodowych;
- wprowadzenie linii na rzecz turystyki we wszystkich projektach TEN-T – europejskich korytarzy transportowych;
- wprowadzenie zharmonizowanego systemu obniżonej stawki VAT dla całego sektora hotelarskiego i turystycznego, przejrzystych procedur przyjaznych dla MŚP, narzędzi i procedur zapewniających dostęp do finansowania (punkt kompleksowej obsługi, narzędzia internetowe, programy partnerskie z udziałem przedstawicieli organizacji MŚP) oraz specjalnej linii budżetowej przeznaczonej w szczególności dla mikroprzedsiębiorstw oraz MŚP;
- ustanowienie rzecznika lub organu nadzorującego wdrażanie unijnych środków naprawczych oraz dostęp do środków płynności, w szczególności dla mikroprzedsiębiorstw i małych przedsiębiorstw w sektorze turystyki i transportu, oraz wypełniającego inne specyficzne zadania⁽⁴⁾;

⁽³⁾ Główne obszary zainteresowania w zakresie transformacji turystycznej dla organizacji mikroprzedsiębiorstw oraz MŚP i szerszego grona interesariuszy to: bardziej zrównoważona turystyka (turystyka o obiegu zamkniętym, turystyka dostępna dla wszystkich, mobilność neutralna pod względem emisji CO₂, wiedza o zrównoważonym rozwoju, zrównoważona konsumpcja), cyfryzacja (analityka danych i zarządzanie doświadczeniami w czasie rzeczywistym, cyfrowa turystyka ciągła i wirtualne doświadczenia, ośrodki turystyczne oparte na technologii, transformacja współtworzenia wartości, cyfrowe wzmocnienie pozycji i wiedzy dostawców i konsumentów usług turystycznych) oraz odporność (zdolność adaptacyjna w zmieniającym się świecie turystyki, podnoszenie kwalifikacji i ochrona wysokiej jakości pracy w turystyce, zarządzanie ośrodkiem turystycznym w celu wspierania dobrobytu dla wszystkich, promowanie równości, dostępność i społeczny wpływ turystyki na zmianę klimatu, starzenie się społeczeństwa i przepaść cyfrową).

⁽⁴⁾ Inne zadania takiego rzecznika lub organu: monitorowanie działań państw członkowskich realizowanych w ramach krajowych planów odbudowy i zwiększania odporności, aby ocenić, czy reformy związane z turystyką są spójnie wdrażane, monitorowanie programów tzw. drugiej szansy i wczesnego ostrzegania dla turystyki i małych przedsiębiorstw transportowych oraz nowego łatwego w użyciu programu wypłacalności dla MŚP, a także tworzenie warunków dla specjalnej linii budżetowej dla turystyki, odzwierciedlającej zarówno znaczenie tego ekosystemu, jak i jego potrzeby po kryzysie związanym z COVID-19.

- utworzenie mechanizmu UE służącego monitorowaniu udzielania wsparcia mikroprzedsiębiorstwom i MŚP w ramach obecnych WRF (2021–2027).

1.2.2. W perspektywie średnioterminowej są to:

- zapobieganie nadmiernemu zadłużeniu i utracie wiarygodności kredytowej przedsiębiorstw⁽⁵⁾;
- upoważnienie grupy zadaniowej do nadzoru nad wdrażaniem i wpływem środków naprawczych, w szczególności tych skierowanych do mikroprzedsiębiorstw i małych przedsiębiorstw w sektorach turystyki i transportu;
- monitorowanie krajowych planów odbudowy i zwiększania odporności oraz dopilnowanie, aby uwzględniono w nich reformy związane z turystyką;
- utworzenie mechanizmu UE służącego monitorowaniu udzielania wsparcia mikroprzedsiębiorstwom i MŚP w ramach obecnych wieloletnich ram finansowych (2021–2027);
- ustanowienie specjalnej linii budżetowej UE dla turystyki, uwzględniającej zarówno znaczenie tego sektora, jak i jego potrzeby po kryzysie związanym z COVID-19;
- utworzenie silnego europejskiego sojuszu na rzecz turystyki w celu połączenia inicjatyw i optymalizacji finansowania. EKES powinien również do tego sojuszu należeć.

1.2.3. W perspektywie długoterminowej są to:

- opracowanie długoterminowego planu strategicznego UE w dziedzinie turystyki: szybsze przejście do odpornego i bardziej zrównoważonego modelu biznesowego turystyki, na przykład włączenie MŚP do partnerstw publiczno-prywatnych;
- nadanie priorytetu kształceniu i szkoleniu zawodowemu dla MŚP na szczeblu krajowym i regionalnym przy jednoczesnym wzmocnieniu programów mobilności praktyk zawodowych w sektorach turystyki i transportu, ze szczególnym uwzględnieniem umiejętności cyfrowych i umiejętności w zakresie zrównoważonego rozwoju⁽⁶⁾, przede wszystkim w nowych ośrodkach turystycznych i na obszarach oddalonych;
- opracowanie unijnej polityki w ramach „Next Generation” dla turystyki i transportu, która zapewni przewidywalność i uwiarygodni perspektywy dla trwałej odbudowy;
- opracowanie nowych form finansowania mikroprzedsiębiorstw, w szczególności dla firm branży HoReCa i przedsiębiorstw prowadzonych przez kobiety, podjęcie współczesnych wyzwań⁽⁷⁾ i odbudowa po pandemii COVID-19 oraz sprawdzenie, jak najlepiej wspierać te przedsiębiorstwa, zgodnie z propozycją Jej Wysokości Królowej Niderlandów Máximy i światowego partnerstwa na rzecz włączenia finansowego (GPFI)⁽⁸⁾.

1.3. EKES jest zdania, że większość zaleceń przedstawionych w opinii z 18 września 2020 r. *Turystyka i transport w roku 2020 i w dalszej przyszłości*⁽⁹⁾ pozostaje spójna i aktualna. Komitet uważa, że zalecenia te nie zostały wystarczająco uwzględnione przez Komisję Europejską w jej planach i konsultacjach.

1.4. EKES zwraca się w związku z tym do instytucji UE, państw członkowskich i regionów, partnerów społecznych i szerszego grona organizacji społeczeństwa obywatelskiego z pytaniem, czy zobowiązują się one do wznowienia inwestycji w perspektywie długoterminowej, przyjmując kompleksowe podejście mające na celu wsparcie tworzenia ram niebieskiej gospodarki i wspólnej agendy turystycznej na lata 2030–2050, określenie odpowiednich ścieżek finansowania oraz udzielanie kredytów, skoro MŚP z branży turystycznej wskutek pandemii nie będą miały płynności finansowej. W tych warunkach MŚP nie mogą inwestować w niebieską gospodarkę, dopóki nie odzyskają dobrej kondycji finansowej i nie będą w stanie spłacić swoich zobowiązań.

1.5. Dlatego należy wprowadzić nowe strategie polityczne, przeznaczając wystarczające środki finansowe na ratowanie sektora, oraz opracować długoterminową zrównoważoną, inteligentną i odpowiedzialną europejską politykę turystyczną. Komitet zwraca ponadto uwagę na znaczenie specjalnej linii budżetowej UE dla turystyki oraz na zapewnienie odpowiedniego zarządzania, aby wdrożyć strategiczne działania polityczne, w tym utworzyć Europejską Agencję Turystyki, która realizowałaby następujące działania:

⁽⁵⁾ Działania te obejmują: restrukturyzację kapitału dłużnego, wzmocnienie zdolności mikroprzedsiębiorstw do łączenia się w grupy i klastry, promowanie kapitału własnego i zapewnienie zachęt podatkowych dla inwestorów prywatnych oraz wspieranie mechanizmów wczesnego ostrzegania dla małych przedsiębiorstw zagrożonych niewypłacalnością.

⁽⁶⁾ Zalecenie Rady z 15 marca 2018 r. w sprawie europejskich ram jakości i skuteczności przygotowania zawodowego (Dz.U. C 153 z 2.5.2018, s. 1).

⁽⁷⁾ Królowa Máxima, jako rzecznik specjalny Sekretarza Generalnego ONZ ds. finansowania rozwoju sprzyjającego włączeniu społecznemu, wygłosiła przemówienie na szczycie grupy G-20 w Rzymie w dniu 31 października 2021 r., www.unsgsa.org.

⁽⁸⁾ Światowe partnerstwo na rzecz włączenia finansowego jest platformą o charakterze integracyjnym dla wszystkich krajów grupy G-20.

⁽⁹⁾ Dz.U. C 429 z 11.12.2020, s. 219.

- utworzenie wspólnego europejskiego obszaru danych w celu udostępnienia większej ilości danych do wykorzystania;
- wdrożenie europejskiego programu statystycznego, który pozwoli na gromadzenie wskaźników umożliwiających właściwe śledzenie polityki turystycznej, oraz promowanie wymiany dobrych praktyk UE i programów szkoleń w zakresie zrównoważonej turystyki (np. europejskiej szkoły zrównoważonej turystyki dla MŚP);
- wznowienie międzynarodowej współpracy UE ze Światową Organizacją Turystyki ONZ (WTO), OECD i grupą roboczą G-20 ds. turystyki, obejmującej utworzenie unijnej akademii turystycznej przeznaczonej specjalnie dla MŚP oraz programów „szkolenia instruktorów”, zgodnie ze standardami wyżej wymienionych organizacji.

1.6. EKES opowiada się za przyjęciem bardziej kompleksowego podejścia politycznego i poszukiwaniem zrównoważonych rozwiązań w celu zabezpieczenia przyszłości turystyki i transportu w oparciu o następujące trzy główne wymogi i możliwości:

- przywrócenie zaufania i umożliwienie odbudowy, aby ułatwić stopniowe wznowienie podróży i wspólnych połączeń transportowych w UE, jak również z krajami spoza UE;
- wyciągnięcie wniosków z doświadczeń nabytych podczas pandemii i wprowadzonych praktyk, przyjęcie specjalnego zestawu wskaźników (przyjaznych dla MŚP) oraz harmonizacja danych dotyczących zarówno wpływu pandemii na sektor turystyki i transportu, jak i tendencji związanych z pandemią, występujących w tym sektorze na szczeblu unijnym, regionalnym i międzynarodowym;
- nadanie priorytetu agendzie na rzecz zrównoważonego rozwoju w celu zapewnienia długoterminowych wytycznych dla przyszłej turystyki w UE i na świecie.

1.7. EKES proponuje utworzenie stałej unijnej lub krajowej eksperckiej grupy zadaniowej wysokiego szczebla ds. inwestycji i płynności finansowej mikroprzedsiębiorstw oraz małych przedsiębiorstw, obejmującej branżę turystyki i transportu, która mogłaby ułatwiać i wspierać wdrażanie środków naprawczych oraz działać jako unijny mechanizm monitorowania dysponujący niezbędnymi niezależnymi i przejrzystymi danymi na temat przepływów środków pieniężnych mikroprzedsiębiorstw oraz MŚP i ich dostępu do funduszy.

1.8. Komitet zachęca instytucje UE, państwa członkowskie, regiony oraz unijnych i krajowych partnerów społecznych do gruntownego przemyślenia sytuacji, wdrożenia wspólnych programów jakości oraz skuteczniejszych narzędzi politycznych w zakresie rescEU i zmniejszania ryzyka związanego z klęskami żywiołowymi, a także do wymiany najlepszych praktyk w zakresie angażowania społeczeństwa obywatelskiego w zarządzanie kryzysowe oraz w zapobieganie stratom ludzkim i gospodarczym⁽¹⁰⁾.

1.9. EKES uważa, że bez zaufania konsumentów branża turystyczna nie będzie w stanie nadążyć za ogólną tendencją do ożywienia gospodarczego. Kluczowym czynnikiem umożliwiającym odzyskanie tego zaufania jest zapewnienie silnej ochrony praw konsumentów na mocy dyrektywy w sprawie w imprez turystycznych i powiązanych usług turystycznych⁽¹¹⁾, w przegłądzie której należy skupić się na wyeliminowaniu w prawodawstwie Unii dotyczącym praw podróżnych słabych punktów, które uwidoczniły się podczas pandemii.

1.10. Choć unijne przepisy dotyczące podróży zapewniają podróżnym prawo do zwrotu poniesionych kosztów, to wiele państw członkowskich wdrożyło krajowe środki nadzwyczajne, które stoją w bezpośredniej sprzeczności z tym prawem, zmuszając konsumentów do przyjmowania bonów lub wydłużając ustawowe terminy realizacji zwrotu kosztów. Należy bezwzględnie przestrzegać prawa Unii i je egzekwować. Towarzysząca nam już od prawie dwóch lat pandemia wywarła bezpośredni i katastrofalny wpływ finansowy również na przedsiębiorstwa turystyczne, w szczególności na mikro- oraz małe i średnie przedsiębiorstwa.

1.11. W związku z tym EKES wzywa Komisję do zbadania wykonalności wniosku w sprawie dostosowania dyrektywy w taki sposób, aby w razie wystąpienia w przyszłości działania siły wyższej, takiej jak pandemia, państwa członkowskie stworzyły zbiorowe fundusze gwarancyjne w celu lepszego uwzględnienia interesów przedsiębiorstw turystycznych związanych z przetrwaniem kryzysu, przy jednoczesnym pełnym zapewnieniu konsumentom właściwej rekompensaty

⁽¹⁰⁾ Ramy ONZ na lata 2015–2030 dotyczące zmniejszania ryzyka związanego z klęskami żywiołowymi; sieć wiedzy MŚP i pokazowe ośrodki gotowości, <https://www.europeansmeacademy.eu/news/improving-preparednes-response-to-eu-natural-and-man-made-disasters/>.

⁽¹¹⁾ Dyrektywa Parlamentu Europejskiego i Rady (UE) 2015/2302 z 25 listopada 2015 r. w sprawie imprez turystycznych i powiązanych usług turystycznych (Dz.U. L 326 z 11.12.2015, s. 1).

2. Wprowadzenie i uwagi ogólne

2.1. Turystyka w UE i na świecie nie powróci już do stanu sprzed pandemii. Skutki pandemii oraz jej konsekwencje dla społeczeństw i gospodarki nie są jeszcze w pełni odczuwalne. Przed wybuchem pandemii COVID-19 branża turystyczna bezpośrednio lub pośrednio odpowiadała za niemal 10 % unijnego PKB, zapewniała około 22,6 mln miejsc pracy i przyczyniła się do tego, że UE stała się wiodącym kierunkiem turystycznym na świecie, odnotowując w 2018 r. 563 mln przyjazdów w międzynarodowym ruchu turystycznym i 30 % globalnych zysków. Unia Europejska była najpopularniejszym kierunkiem turystycznym na świecie, który w 2018 r. odpowiadał za 30 % przyjazdów w międzynarodowym ruchu turystycznym. W 2018 r. na terenie UE-27 funkcjonowało ponad 600 tys. obiektów turystycznych, zaś rezerwacje noclegów obejmowały łącznie 1 326 049 994 noce.

2.2. Wspólne Centrum Badawcze (JRC) Komisji Europejskiej oszacowało, że sektory branży turystycznej zapewniają ponad 6 % całkowitego zatrudnienia w UE. Ponadto w niektórych regionach turystyka przyczynia się do wzrostu zatrudnienia w znacznie większym stopniu i jest często jedyną formą aktywności zawodowej dla pracowników o niskich kwalifikacjach. Na przykład na Krecie (Grecja), w regionie nadmorskim Chorwacji, w Dolinie Aosty (Włochy) i na Wyspach Kanaryjskich (Hiszpania) turystyka zapewnia ponad 30 % całkowitego zatrudnienia.

2.3. Po kilku falach pandemii w latach 2020 i 2021 możemy już obecnie zaobserwować skalę jej wpływu na zatrudnienie i jej niszczące skutki społeczne w sektorach turystyki i transportu, takie jak między innymi: brak turystyki międzynarodowej, niedostateczny i niestabilny popyt na towary i usługi związane z turystyką (ze względu na modele konsumpcji i zmiany zachowań w turystyce w czasach pandemii COVID-19), rosnąca liczba bankrutujących przedsiębiorstw i wzrost zadłużenia (który nie ogranicza się tylko do przedsiębiorstw turystycznych), trudności w uzyskaniu środków wsparcia płynności finansowej i nieskuteczne reakcje administracji publicznej. Przywróceniu mobilności transgranicznej i pobudzeniu ożywienia gospodarczego nie sprzyjają również tzw. środki ponownego otwarcia typu „stop-and-go”, nadużywanie ograniczeń związanych z zieloną przepustką oraz niezdolność niezależnych organów do zagwarantowania jednolitych praw turystów, podróżnych i przedsiębiorców, a także złożone i często niewiarygodne informacje dla turystów na temat rzeczywistej lokalnej sytuacji związanej ze zdrowiem i bezpieczeństwem oraz skomplikowane procedury biurokratyczne dotyczące mobilności wewnątrz terytorium UE.

2.4. Warto wspomnieć, że zgodnie z ostatnim sprawozdaniem Biura Analiz Parlamentu Europejskiego (EPRS) ⁽¹²⁾ wpływ pandemii COVID-19 na poszczególne ośrodki turystyczne w UE jest „asymetryczny i w znacznym stopniu uwarunkowany lokalizacją”.

2.5. Zgodnie z danymi zawartymi w sprawozdaniu EPRS przedstawionymi na rys. 1 i 2 udział branży turystycznej w zatrudnieniu i PKB znacznie się zmniejszył w czasie pandemii. Na przykład we Włoszech udział turystyki w PKB zmniejszył się o połowę w 2020 r. (w porównaniu z 2019 r.), odnotowując spadek z 13,1 % do 7 %, zaś 337 tys. miejsc pracy zostało zlikwidowanych. Niektóre państwa członkowskie UE (na przykład Niemcy, Włochy i Francja) odnotowały większe straty pod względem PKB niż Stany Zjednoczone, ale słabiej odczuły skutki pod względem zatrudnienia.

2.6. Po upływie dwudziestu jeden miesięcy od rozpoczęcia pandemii w Europie światowe ekosystemy turystyki i transportu nadal borykają się z bezprecedensowym kryzysem ⁽¹³⁾.

2.7. W UE zaobserwowaliśmy również nowe wzorce dotyczące sposobu dojeżdżania do pracy i robienia zakupów na obszarach miejskich, dostosowane do ograniczeń w przemieszczaniu się nałożonych przez rządy, takie jak częstsze chodzenie pieszo, jazda na rowerze, podróżowanie samochodem i robienie zakupów przez internet, kosztem podróżowania transportem publicznym. W wielu krajach UE w wyniku restrykcji związanych z COVID-19 w szczególności osoby starsze nie były w stanie zwiększyć popytu na sezonową turystykę i transport.

2.8. Wraz z 70 % spadkiem popytu w turystyce międzynarodowej zmniejszyła się liczba podróży koleją, statkami wycieczkowymi, statkami pasażerskimi i samolotami, co pociągnęło za sobą utratę dochodów i miejsc pracy w obu sektorach oraz w sektorach od nich zależnych (na przykład w sektorze przemysłowym i sektorze handlu detalicznego). Choć wpływ na transport towarowy był jak dotąd umiarkowany, należy się spodziewać, że w nadchodzących latach sektor ten będzie się kurczył, zwłaszcza jeśli gospodarka znajdzie się w recesji. Dlatego sektory te powinny zostać odpowiednio uwzględnione w planach odbudowy UE i państw członkowskich.

2.9. Obok tych zjawisk niedawne pożary w Europie Południowej i powódzie w Europie Północnej pokazały też – poza tragicznymi stratami w ludziach i stratami gospodarczymi – jak tradycyjna polityka i kruchy mechanizm rescEU nie przynoszą oczekiwanych rezultatów, a także dowiodły, że nie nadają się one do stosowania w modelach długoterminowego zrównoważonego rozwoju.

⁽¹²⁾ Biuro Analiz Parlamentu Europejskiego, *Ożywienie transportu i turystyki w UE po pandemii COVID-19*, luty 2021 r.

⁽¹³⁾ Kryzys ten najbardziej dotknął małe przedsiębiorstwa i osoby pracujące na własny rachunek w poszczególnych łańcuchach wartości i dostaw, a także pracowników i społeczeństwa oraz ich zasoby odporności.

3. W kierunku „Next Generation” – polityki UE w dziedzinie turystyki i transportu

3.1. Potrzebne jest nowe podejście „Next Generation”, które będzie bardziej zharmonizowane i oparte na europejskich i krajowych możliwościach politycznych w zakresie krótko-, średnio- i długoterminowej odporności i pełnej odbudowy turystyki i transportu. Najważniejsze wspólne zasady powinny znaleźć się w centrum nowej unijnej agendy politycznej, społecznej i gospodarczej, aby:

- przywrócić zaufanie do branż turystyki i transportu w UE (które składają się głównie z mikroprzedsiębiorstw oraz MŚP i osób pracujących na własny rachunek) wśród pracowników, obywateli, turystów i podróżnych oraz unijnych i globalnych inwestorów prywatnych i publicznych;
- pomóc w przekonstruowaniu istniejących ekosystemów branży turystycznej i transportowej UE w celu promowania odporności i odbudowy w kierunku potrójnej transformacji (zdrowotnej, cyfrowej, ekologicznej);
- powrócić do poziomów popytu sprzed pandemii COVID-19 oraz promować nowe inwestycje, które są możliwe do zrealizowania przez MŚP, w zrównoważony i długoterminowy wzrost w sektorach po latach 2021–2027.

3.2. Niedawno opracowany przez Komisję Europejską pakiet „Gotowi na 55” umożliwia UE osiągnięcie celów w zakresie ograniczenia emisji gazów cieplarnianych zapisanych w Europejskim prawie o klimacie. Założenia tego pakietu dotyczą również europejskich sektorów transportu i turystyki. Jednak jeśli środki te nie zostaną opracowane pod kątem odpowiedniej polityki, to w sektorze turystyki i transportu owe wnioski nie przełożą się na unijną politykę „Next Generation”. Wręcz przeciwnie, rozwiązania proponowane we wnioskach ustawodawczych mogłyby doprowadzić do znaczących obciążeń regulacyjnych dla przedsiębiorstw w UE, zarówno tych dużych, jak i małych, i negatywnie wpłynąć na ich konkurencyjność wobec firm spoza EU z branży transportu i turystyki, zlokalizowanych w pobliżu granic UE, co z kolei stanowiłoby zagrożenie dla unijnych miejsc pracy w tych sektorach. W konsekwencji uderzyłoby to szczególnie silnie w te regiony UE, które w znacznym stopniu zależą od turystyki. W nowym podejściu „Next Generation” należy zatem zwrócić uwagę na wpływ tego pakietu legislacyjnego na koszty dla europejskich branż transportu i turystyki oraz zagwarantować, że ich (międzynarodowa) konkurencyjność nie zostanie naruszona. Tylko w ten sposób można zagwarantować zatrudnienie i konkurencyjność w Europie, uniknąć ucieczki emisji i zapewnić powodzenie nowego podejścia „Next Generation”.

4. Dobry początek: nowa świadomość UE

4.1. Do końca 2022 r. należy zapewnić pełne wykorzystanie elastycznych możliwości tymczasowych ram pomocy państwa i uruchomić w tym samym okresie istotny program związany z bezrobociem SURE. Podmioty społeczne i organizacje MŚP powinny jednak w większym stopniu zaangażować się w działania, aby pakiet ten spełniał oczekiwania pod względem efektów i skuteczności.

4.2. W związku z tym programy wsparcia płynności finansowej, finansowania i dokapitalizowania dostępne dla małych przedsiębiorstw oraz małych firm branży HoRECA nadal wymagają natychmiastowych działań politycznych, które przedłużą ich obowiązywanie do końca roku budżetowego 2022–2023.

4.3. Przedłożone krajowe plany odbudowy i zwiększania odporności wraz z nowymi wieloletnimi ramami finansowymi (WRF 2021–2027) wymagają wzmocnionego i zharmonizowanego systemu wspólnych metod i wymiany praktyk politycznych (z uwzględnieniem europejskiego semestru), aby można było zagwarantować niezbędne symetryczne ożywienie gospodarcze w UE, uczciwą konkurencję między podmiotami publicznymi i prywatnymi, w szczególności restauracji oraz MŚP branży HoReCa, na szczeblu krajowym, regionalnym i lokalnym, konwergencję społeczną i włączenie społeczne.

4.4. Krajowe plany odbudowy i zwiększania odporności określają, w jaki sposób fundusze będą przydzielane i wydawane w obowiązujących terminach. W zależności od państwa członkowskiego turystyka podlega albo środkom przeznaczonym wyłącznie dla turystyki, które służą modernizacji tego sektora, albo środkom horyzontalnym, które obejmują wszystkie sektory. Z tego względu EKES opracował krótko-, średnio- i długoterminowe ramy obejmujące cztery główne filary polityki, na których zostaną oparte końcowe wnioski i zalecenia:

4.5. FILAR I: Płynność finansowa, poprawa sytuacji w sferze zatrudnienia i przywrócenie zaufania przedsiębiorców

4.5.1. Z uwagi na brak jasnych i aktualnych informacji na temat oczekiwanego wpływu na mikroprzedsiębiorstwa oraz MŚP wsparcia finansowego przyznanego w ramach programu odbudowy gospodarczej, który realizuje Komisja Europejska za pośrednictwem Europejskiego Funduszu Inwestycyjnego (EFI), Komitet wyraża zaniepokojenie i proponuje, aby:

- utworzyć grupę zadaniową nadzorującą wdrażanie środków naprawczych, w szczególności tych adresowanych do mikroprzedsiębiorstw i małych przedsiębiorstw w sektorach turystyki i transportu;
- monitorować krajowe plany odbudowy i zwiększania odporności państw członkowskich, aby ocenić, czy uwzględniono w nich reformy związane z turystyką;

- utworzyć mechanizm UE służący monitorowaniu udzielania wsparcia mikroprzedsiębiorstwom i MŚP w ramach obecnych WRF (2021–2027);
- ustanowić specjalną linię budżetową UE dla turystyki, uwzględniającą zarówno znaczenie tego sektora, jak i jego potrzeby wskutek kryzysu związanego z COVID-19;
- wdrożyć systemy drugiej szansy i wczesnego ostrzegania dla branży turystycznej i małych przedsiębiorstw transportowych oraz nowy, łatwy w obsłudze program wypłacalności dla MŚP.
- Te różne inicjatywy i propozycje powinny zostać połączone w ramach europejskiego sojuszu na rzecz turystyki, co pozwoli lepiej ukierunkować problemy, rozwiązania i finansowanie. EKES wniesie swój wkład poprzez udział w dyskusjach i pracach tego sojuszu.

4.6. FILAR II: Sieci wiedzy w zakresie danych oraz gotowość, zdrowie i bezpieczeństwo, ograniczanie ryzyka

4.6.1. Turystyka wywiera wpływ na gospodarkę, środowisko naturalne i obiekty będące tworem człowieka, a także na ludność lokalną w miejscach odwiedzanych przez turystów, jak i na samych odwiedzających. Brak danych statystycznych dotyczących zrównoważonego rozwoju turystyki utrudnia prowadzenie polityki na rzecz jej większego zrównoważenia oraz wykorzystania jej potencjału w zakresie realizacji celów zrównoważonego rozwoju. Jeżeli zrównoważony rozwój w turystyce jest kwestią priorytetową, musimy również potraktować priorytetowo jego pomiar.

4.6.2. Światowa Organizacja Turystyki (WTO), we współpracy z Departamentem Statystyki Organizacji Narodów Zjednoczonych, pomaga wiodącym krajom i instytucjom w opracowaniu ram statystycznych dotyczących pomiaru zrównoważenia turystyki. Międzynarodowe agencje podkreślają rosnącą potrzebę pomiaru zrównoważenia turystyki we wszystkich wymiarach – gospodarczym, społecznym i środowiskowym. UE mogłaby wnieść wkład w ten proces w postaci doświadczeń krajowych i ustanowić w tym zakresie zharmonizowane normy.

4.7. FILAR III: Średnio- i długoterminowe ścieżki przemian:

4.7.1. W ramach strategii przemysłowej UE należy jeszcze bardziej przyspieszyć transformację ekologiczną i cyfrową oraz zwiększyć odporność ekosystemów przemysłowych UE, których zasadniczym elementem są mikroprzedsiębiorstwa i MŚP, zwłaszcza w sektorach turystyki i transportu. Wspólnemu tworzeniu tzw. ścieżek przemian w turystyce z udziałem organizacji społeczeństwa obywatelskiego, partnerów społecznych, wszystkich organów publicznych i organów regulacyjnych powinno towarzyszyć kompleksowe podejście, które jest niezbędne, aby porównać zrównoważone scenariusze i ponownie przemyśleć rozwiązania polityczne w zakresie turystyki, branży HoReCa i transportu na szczeblu unijnym, krajowym i regionalnym.

4.8. **FILAR IV: Zarządzanie i zasoby:** rola organizacji społeczeństwa obywatelskiego w polityce zrównoważonej turystyki i transportu w ramach podejścia „Next Generation” (krajowe plany odbudowy i zwiększania odporności).

4.9. Komisja Europejska określiła siedem inicjatyw przewodnich, w ramach których zachęca państwa członkowskie do proponowania inwestycji i reform. Niektóre z tych inicjatyw przewodnich, jak na przykład te wymienione poniżej, mogą prowadzić do inwestycji w turystykę:

- renowacja – renowacja infrastruktury turystycznej w celu poprawy jej charakterystyki energetycznej (budynki niemal zeroenergetyczne), dostępności i zarządzania zasobami, a także w celu opracowania modeli biznesowych o obiegu zamkniętym (na przykład w odniesieniu do żywności i gospodarki odpadami) oraz zrównoważonych bezpośrednich inwestycji zagranicznych i unijnych;
- przekwalifikowanie i podnoszenie kwalifikacji – zapewnienie szkoleń dla przedsiębiorców z branży turystycznej, w szczególności mikroprzedsiębiorstw oraz MŚP, pracowników i osób zarządzających ośrodkami turystycznymi, w celu wsparcia transformacji ekologicznej i cyfrowej;
- modernizacja – wspieranie cyfryzacji w organach administracji publicznej odpowiedzialnych za politykę turystyczną oraz promowanie wymiany danych między organami administracji publicznej, zarządcami ośrodków turystycznych i przedsiębiorstwami;
- ładowanie i tankowanie – inwestowanie w ekologiczną mobilność i poprawę połączeń z ośrodkami turystycznymi, w szczególności z głównymi punktami turystycznymi (na przykład transport wodny, autobusy, transport publiczny);
- wprowadzenie specjalnej linii na rzecz turystyki w projektach TEN-T (europejskie korytarze transportowe) umożliwi uwzględnienie specyfiki tego sektora.

4.10. Państwa członkowskie i instytucje UE będą potrzebowały silnych ram partnerstwa z podmiotami europejskimi, krajowymi i regionalnymi oraz z partnerami społecznymi (dialog społeczny). Organizacje unijne i krajowe oraz organizacje społeczeństwa obywatelskiego oraz inne zainteresowane strony zostaną poproszone o pełnienie aktywnej roli wnoszącej wartość dodaną na wszystkich szczeblach (oprócz pełnego zaangażowania w europejski semestr, nadzór rynku itp.) przy realizacji pewnych wspólnych celów długoterminowych, wspólnych ram czasowych i nowej konwergencji gospodarczej zapewniającej włączenie społeczne. Należy pilnie opracować plany na przyszłość i podjąć działania obejmujące gruntowną ponowną ocenę, szczegółowy wspólny program polityczny i zobowiązania krajowe, aby opracować bardziej zrównoważony, atrakcyjny i wzajemnie powiązany model biznesowy turystyki i transportu, który będzie odpowiadał nowemu popytowi na rynku światowym i zmianom stylu życia.

Bruksela, dnia 23 lutego 2022 r.

Christa SCHWENG
Przewodnicząca
Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego

ZAŁĄCZNIK

Następujące poprawki, które uzyskały poparcie co najmniej jednej czwartej oddanych głosów, zostały odrzucone w trakcie debaty:

POPRAWKA 3**INT/949****Działania następcze w dziedzinie turystyki i transportu****Punkt 2.1****Zmienić**

Opinia sekcji	Poprawka
<p>2.1 Turystyka w UE i na świecie nie powróci już do stanu sprzed pandemii. Skutki pandemii oraz jej konsekwencje dla społeczeństw i gospodarki nie są jeszcze w pełni odczuwalne. Przed wybuchem pandemii COVID-19 branża turystyczna bezpośrednio lub pośrednio odpowiadała za niemal 10 % unijnego PKB, zapewniała około 22,6 mln miejsc pracy i przyczyniła się do tego, że UE stała się wiodącym kierunkiem turystycznym na świecie, odnotowując w 2018 r. 563 mln przyjazdów w międzynarodowym ruchu turystycznym i 30 % globalnych zysków. Unia Europejska była najpopularniejszym kierunkiem turystycznym na świecie, który w 2018 r. odpowiadał za 30 % przyjazdów w międzynarodowym ruchu turystycznym. W 2018 r. na terenie UE-27 funkcjonowało ponad 600 tys. obiektów turystycznych, zaś rezerwacje noclegów obejmowały łącznie 1 326 049 994 noce.</p>	<p>2.1 Turystyka w UE i na świecie nie powróci natychmiast do stanu sprzed pandemii. Skutki pandemii oraz jej konsekwencje dla społeczeństw i gospodarki nie są jeszcze w pełni odczuwalne. Przed wybuchem pandemii COVID-19 branża turystyczna bezpośrednio lub pośrednio odpowiadała za niemal 10 % unijnego PKB, zapewniała około 22,6 mln miejsc pracy i przyczyniła się do tego, że UE stała się wiodącym kierunkiem turystycznym na świecie, odnotowując w 2018 r. 563 mln przyjazdów w międzynarodowym ruchu turystycznym i 30 % globalnych zysków. Unia Europejska była najpopularniejszym kierunkiem turystycznym na świecie, który w 2018 r. odpowiadał za 30 % przyjazdów w międzynarodowym ruchu turystycznym. W 2018 r. na terenie UE-27 funkcjonowało ponad 600 tys. obiektów turystycznych, zaś rezerwacje noclegów obejmowały łącznie 1 326 049 994 noce.</p>

Wynik głosowania:

Za: 72

Przeciw: 84

Wstrzymało się: 21

POPRAWKA 1**INT/949****Działania następcze w dziedzinie turystyki i transportu**

Punkt 1.2**Zmienić**

Opinia sekcji	Poprawka
<p>Turystyka nie powróci już do poziomu sprzed pandemii. Globalna współzależność oraz proekologiczne i procyfrowe tendencje w zachowaniach konsumentów doprowadzą do powstania nowych modeli biznesowych. EKES wyraża przekonanie, że na szczeblu UE oraz państw członkowskich i regionów potrzebne są środki krótko-, średnio- i długoterminowe.</p>	<p>Pomimo obiecujących perspektyw przewiduje się, że turystyka nie powróci już do poziomu sprzed pandemii. Globalna współzależność oraz proekologiczne i procyfrowe tendencje w zachowaniach konsumentów doprowadzą do powstania nowych modeli biznesowych. EKES wyraża przekonanie, że na szczeblu UE oraz państw członkowskich i regionów potrzebne są środki krótko-, średnio- i długoterminowe.</p>

Wynik głosowania:

Za: 77

Przeciw: 91

Wstrzymało się: 20